

завдань, що стоять перед суспільством.

Профілактична діяльність у галузі транспорту сприяє ліквідації злочинності загалом у країні, тому що, впливаючи на безпосередні джерела злочинів, поступово звужує сферу функціонування загальних причин злочинності, зменшує реальні можливості їхньої дії.

Для досягнення мети профілактики на залізничному транспорті використовуються спеціальні методи й форми державно-правового, організаційного, ідеологічного, технічного, виховного й іншого порядку, що не суперечать принципу законності. У своїй єдності вони є характерною для профілактики злочинів системою засобів боротьби з антигромадськими явищами. Звідси можна зробити висновок, що урахування специфіки цілеї цієї діяльності й засобів їх досягнення дозволяють виявити відмінність профілактики злочинів від інших видів і напрямків боротьби зі злочинністю.

Література

1. Шелухін М.Л. Місце попередження протиправних дій і його складові в теорії кримінологічної безпеки на транспорті / М.Л. Шелухін // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична - 2007. - Вип. 2. - С. 290-297.
2. Аванесов Г.А. Криминология [Текст]: підручник / Г.А. Аванесов - М., Академія МВД СРСР, 1984. - С. 340.
3. Профілактика преступлений [Текст]: підручник / за заг. ред. Ю.Д. Блувштейна. - Минск, 1986. - 287 с.
4. Баранов С.О. Профілактика злочинів на залізничному транспорті [Текст]: навчальний посібник / С.О. Баранов. - Одеса, НДРВВ ОДУВС, 2007. - 387 с.

Баранов С.О.

*кандидат юридичних наук, доцент,
професор кафедри діяльності ОВС на транспорті*

ОДУВС

Надійшла до редакції: 13.11.2013

УДК 343.915:159.9

ДИНАМІКА ДИТЯЧОЇ ЗЛОЧИННОСТІ В ЖОРСТОКИХ ФОРМАХ

Авадані В. А.

Дитяча жорстокість є головною проблемою, з якою щодня стикаються співробітники кримінальної міліції в справах дітей, використовуючи у своїй діяльності багато методів і заходів у боротьбі з проявами жорстокості серед неповнолітньої молоді.

Дослідженням дитячої жорстокості займалися такі вчені, як: Ю.М. Антонян, П.Ю. Костянтинов, Е. Фром, Н.Д. Ярославцева, А. Гуггенбуль, М.М. Семаго, Н.Я. Семаго, Н.Ю. Синягіна, О.В. Лахно, Л.Ю. Іванова, О.В. Белкіна-Ковальчук, А.А. Деркач, Н.А. Бердяєв, І.С. Кон.

Нами були проаналізовані статистичні дані МВС України щодо динаміки й структури злочинів, які вчинені неповнолітніми в жорстоких формах за період з 2007 по 2013 роки.

Метою й завданнями нашої статті буде аналіз статистичних даних МВС України скоєння злочинів неповнолітніми особами.

Щорічно неповнолітні особи скоюють багато злочинів різних ступенів. Чинників для цього дуже багато: сім'я, школа, вплив "негативних компаній", Інтернету й телебачення та багато інших причин. Та найстрашніше те, що не всі діти розуміють, до чого приводять жорстокі вчинки, і скоюють їх з кожним днем і роком частіше та в більш серйозних масштабах.

Згідно зі статистичними даними Департаменту Інформаційних Технологій МВС України з 2007 по 2013 роки в Україні неповнолітніми особами було скоєно ряд тяжких і особливо тяжких злочинів - 55603 випадки; умисних убивств (і замахів) - 610 випадків; умисних убивств двох або більше осіб - 34 випадки; умисних тяжких тілесних ушкоджень - 1061 випадок; зґвалтувань - 434 випадки; розбійних нападів - 3113 випадків; 13370 випадків грабежів; 4822 випадки хуліганства.

Ми здійснювали аналіз таких різновидів злочинів: тяжких і особливо тяжких, умисні убивства (і замах), умисні тяжкі тілесні ушкодження, зґвалтування, розбій, хуліганство. Розглянемо більш детально.

Отже, усього за 2007 по 2013 роки в Україні неповнолітніми особами було скоєно 55603 тяжких і особливо тяжких злочинів. За 2007 рік всього було вчинено - 10201.

За 2008 рік всього було скоєно неповнолітніми 8152 тяжких і особливо тяжких злочинів. Питома вага складає

всього 9,2 %. Динаміка, порівнюючи з 2007 роком, була зменшена на 20,1 %. Отже, з 2007 по 2008 роки кількість злочинів, скоєних неповнолітніми або за їх участю, зменшилась на 2049 випадків.

За 2009 рік всього було скоєно неповнолітніми 8083 тяжких і особливо тяжких злочинів. Динаміка була зменшена, порівнюючи з 2008 роком, на 0,8 %. Питома вага складає всього 8,8 %. Отже, у період з 2008 по 2009 роки кількість злочинів, скоєних неповнолітніми або за їх участю, зменшилась на 69 випадків.

За 2010 рік всього було скоєно неповнолітніми 8742 тяжких і особливо тяжких злочинів. Динаміка була збільшена, порівнюючи з 2009 роком, на 7,2 %. Питома вага складає всього 7,6 %. Отже, у період з 2009 по 2010 роки кількість злочинів, скоєних неповнолітніми або за їх участю, збільшилась на 659 випадків.

За 2011 рік всього було скоєно неповнолітніми 8687 тяжких і особливо тяжких злочинів. Динаміка була зменшена, порівнюючи з 2010 роком, на 0,6 %. Питома вага складає всього 8,0 %. Отже, з 2010 по 2011 роки кількість злочинів, скоєних неповнолітніми або за їх участю, зменшилась на 55 випадків.

За 2012 рік всього було скоєно неповнолітніми 6612 тяжких і особливо тяжких злочинів. Динаміка була зменшена, порівнюючи з 2011 роком, на 23,9 %. Питома вага складає всього 7,4 %. Отже, з 2011 по 2012 роки кількість злочинів, скоєних неповнолітніми або за їх участю, зменшилась на 2075 випадків.

За 2013 рік всього було скоєно неповнолітніми 5126 тяжких і особливо тяжких злочинів. Динаміка була зменшена, порівнюючи з 2012 роком, на 22,5 %. Отже, з 2012 по 2013 роки кількість злочинів, скоєних неповнолітніми або за їх участю, зменшилась на 1486 випадків.

Усього за 2007 по 2013 роки неповнолітніми особами було скоєно 610 умисних убивств (і замахів). За 2007 рік всього було вчинено - 143.

За 2008 рік всього було скоєно неповнолітніми 137 умисних убивств (і замахів). Питома вага складає всього 4,9 %. Динаміка, порівнюючи з 2007 роком, була зменшена на 4,2 %. Отже, з 2007 по 2008 роки кількість умисних убивств (і замахів), скоєних неповнолітніми або за їх участю, зменшилась на 6 випадків.

За 2009 рік всього було скоєно неповнолітніми 100 умисних убивств (і замахів). Динаміка була зменшена, порівнюючи з 2008 роком, на 27,0 %. Питома вага складає всього 4,0 %. Отже, у період з 2008 по 2009 роки кількість умисних убивств (і замахів), скоєних неповнолітніми або за їх участю, зменшилась на 37 випадків.

За 2010 рік всього було скоєно неповнолітніми умисних убивств (і замахів) 76. Динаміка була зменшена, порівнюючи з 2009 роком, на 24,0 %. Питома вага складає всього 3,3 %. Отже, у період з 2009 по 2010 роки кількість умисних убивств (і замахів), скоєних неповнолітніми або за їх участю, зменшилась на 24 випадки.

За 2011 рік всього було скоєно неповнолітніми умисних убивств (і замахів) 59. Динаміка була зменшена, порівнюючи з 2010 роком, на 22,4 %. Питома вага складає всього 2,5 %. Отже, з 2010 по 2011 роки кількість умисних убивств (і замахів), скоєних неповнолітніми або за їх участю, зменшилась на 17 випадків.

За 2012 рік всього було скоєно неповнолітніми умисних убивств (і замахів) 46. Динаміка була зменшена, порівнюючи з 2011 роком, на 17,9 %. Питома вага складає всього 2,5 %. Отже, з 2011 по 2012 роки кількість умисних убивств (і замахів), скоєних неповнолітніми або за їх участю, зменшилась на 13 випадків.

За 2013 рік всього було скоєно неповнолітніми умисних убивств (і замахів) 49. Динаміка була збільшена, порівнюючи з 2012 роком, на 6,1 %. Отже, з 2012 по 2013 роки кількість умисних убивств (і замахів), скоєних неповнолітніми або за їх участю, збільшилась на 3 випадки.

Згідно зі статистичними даними Департаменту Інформаційних Технологій МВС України всього з 2007-2012 роки було скоєно неповнолітніми умисних убивств двох або більше осіб 34 випадки. За 2007 рік всього було вчинено - 8.

За 2008 рік всього було скоєно неповнолітніми 4 умисних убивства двох або більше осіб. Питома вага складає всього 3,6 %. Динаміка, порівнюючи з 2007 роком, була зменшена на 50,0 %. Отже, з 2007 по 2008 роки кількість умисних убивств двох або більше осіб скоєних неповнолітніми або за їх участю зменшилась на 4 випадки.

За 2009 рік всього було скоєно неповнолітніми 6 умисних убивств двох або більше осіб. Динаміка була збільшена, порівнюючи з 2008 роком, на 50,0 %. Питома вага складає всього 5,7 %. Отже, у період з 2008 по 2009 роки кількість умисних убивств двох або більше осіб, скоєних неповнолітніми або за їх участю, збільшилась на 2 випадки.

За 2010 рік всього було скоєно неповнолітніми 5 умисних убивств двох або більше осіб. Динаміка була зменшена, порівнюючи з 2009 роком на 16,7 %. Питома вага складає всього 4,8 %. Отже, у період з 2009 по 2010 роки кількість умисних убивств двох або більше осіб, скоєних неповнолітніми або за їх участю зменшилась на 1 випадок.

За 2011 рік всього було скоєно неповнолітніми 9 умисних убивств двох або більше осіб. Динаміка була збільшена, порівнюючи з 2010 роком, на 80,0 %. Питома вага складає всього 8,7 %. Отже, у період з 2010 по 2011 роки кількість умисних убивств двох або більше осіб, скоєних неповнолітніми або за їх участю, збільшилась на 4 випадки.

За 2012 рік всього було скоєно неповнолітніми 2 умисних убивства двох або більше осіб. Динаміка була зменшена, порівнюючи з 2011 роком, на 77,8 %. Питома вага складає всього 2,2 %. Отже, у період з 2011 по 2012

роки кількість умисних убивств двох або більше осіб, скоєних неповнолітніми або за їх участю, зменшилась на 6 випадків.

Усього за 2007 по 2012 роки неповнолітніми особами було скоєно 1061 умисне тяжке тілесне ушкодження. За 2007 рік всього було вчинено - 270.

За 2008 рік всього було скоєно неповнолітніми 226 умисних тяжких тілесних ушкоджень. Питома вага складає всього 4,5 %. Динаміка, порівнюючи з 2007 роком, була зменшена на 16,3 %. Отже, з 2007 по 2008 роки кількість умисних тяжких тілесних ушкоджень, скоєних неповнолітніми або за їх участю, зменшилась на 44 випадки.

За 2009 рік всього було скоєно неповнолітніми 172 умисні тяжкі тілесні ушкодження. Питома вага складає всього 4,1 %. Динаміка, порівнюючи з 2008 роком, була зменшена на 23,9 %. Отже, з 2008 по 2009 роки кількість умисних тяжких тілесних ушкоджень, скоєних неповнолітніми або за їх участю, зменшилась на 54 випадки.

За 2010 рік всього було скоєно неповнолітніми 118 умисних тяжких тілесних ушкоджень. Питома вага складає всього 3,2 %. Динаміка, порівнюючи з 2009 роком, була зменшена на 31,4 %. Отже, з 2009 по 2010 роки кількість умисних тяжких тілесних ушкоджень, скоєних неповнолітніми або за їх участю, зменшилась на 54 випадки.

За 2011 рік всього було скоєно неповнолітніми 106 умисних тяжких тілесних ушкоджень. Питома вага складає всього 3,2 %. Динаміка, порівнюючи з 2010 роком, була зменшена на 10,2 %. Отже, з 2010 по 2011 роки кількість умисних тяжких тілесних ушкоджень, скоєних неповнолітніми або за їх участю, зменшилась на 12 випадків.

За 2012 рік всього було скоєно неповнолітніми 94 умисні тяжкі тілесні ушкодження. Питома вага складає всього 3,4 %. Динаміка, порівнюючи з 2011 роком, була зменшена на 11,3 %. Отже, з 2011 по 2012 роки кількість умисних тяжких тілесних ушкоджень, скоєних неповнолітніми або за їх участю, зменшилась на 12 випадків.

За 2013 рік всього було скоєно неповнолітніми 75 умисних тяжких тілесних ушкоджень. Динаміка, порівнюючи з 2012 роком, була зменшена на 20,2 %. Отже, з 2012 по 2013 роки кількість умисних тяжких тілесних ушкоджень, скоєних неповнолітніми або за їх участю, зменшилась на 19 випадків.

Усього за 2007 по 2013 роки неповнолітніми особами було скоєно 434 зґвалтування. За 2007 рік всього було вчинено - 116.

За 2008 рік всього було скоєно неповнолітніми 84 зґвалтування. Питома вага складає всього 10,1 %. Динаміка, порівнюючи з 2007 роком, була зменшена на 27,6 %. Отже, з 2007 по 2008 роки кількість зґвалтувань, скоєних неповнолітніми або за їх участю, зменшилась на 32 випадки.

За 2009 рік всього було скоєно неповнолітніми 67 зґвалтувань. Питома вага складає всього 8,6 %. Динаміка, порівнюючи з 2008 роком, була зменшена на 20,2 %. Отже, з 2008 по 2009 роки кількість зґвалтувань, скоєних неповнолітніми або за їх участю, зменшилась на 17 випадків.

За 2010 рік всього було скоєно неповнолітніми 43 зґвалтування. Питома вага складає всього 6,8 %. Динаміка, порівнюючи з 2009 роком, була зменшена на 35,8 %. Отже, з 2009 по 2010 роки кількість зґвалтувань, скоєних неповнолітніми або за їх участю, зменшилась на 24 випадки.

За 2011 рік всього було скоєно неповнолітніми 53 згвалтування. Питома вага складає всього 9,1 %. Динаміка, порівнюючи з 2010 роком, була збільшена на 23,3 %. Отже, з 2010 по 2011 роки кількість згвалтувань, скоєних неповнолітніми або за їх участю, збільшилась на 10 випадків.

За 2012 рік всього було скоєно неповнолітніми 39 згвалтувань. Питома вага складає всього 8,8 %. Динаміка, порівнюючи з 2011 роком, була зменшена на 26,4 %. Отже, з 2011 по 2012 роки кількість згвалтувань, скоєних неповнолітніми або за їх участю, зменшилась на 14 випадків.

За 2013 рік всього було скоєно неповнолітніми 32 згвалтування. Динаміка, порівнюючи з 2012 роком, була зменшена на 17,9 %. Отже, з 2012 по 2013 роки кількість згвалтувань, скоєних неповнолітніми або за їх участю, зменшилась на 7 випадків.

Усього за 2007 по 2013 роки неповнолітніми особами було скоєно 3113 розбійних напади. За 2007 рік всього було вчинено - 805.

За 2008 рік всього було скоєно неповнолітніми 652 розбійних напади. Питома вага складає всього 14,5 %. Динаміка, порівнюючи з 2007 роком, була зменшена на 19,0 %. Отже, з 2007 по 2008 роки кількість розбійних нападів, скоєних неповнолітніми або за їх участю, зменшилась на 153 випадки.

За 2009 рік всього було скоєно неповнолітніми 591 розбійний напад. Питома вага складає всього 12,2 %. Динаміка, порівнюючи з 2008 роком, була зменшена на 9,4 %. Отже, з 2008 по 2009 роки кількість розбійних нападів, скоєних неповнолітніми або за їх участю, зменшилась на 61 випадок.

За 2010 рік всього було скоєно неповнолітніми 378 розбійних нападів. Питома вага складає всього 9,9 %. Динаміка, порівнюючи з 2009 роком, була зменшена на 36,0 %. Отже, з 2009 по 2010 роки кількість розбійних нападів, скоєних неповнолітніми або за їх участю, зменшилась на 213 випадків.

За 2011 рік всього було скоєно неповнолітніми 284 розбійних напади. Питома вага складає всього 8,7 %. Динаміка, порівнюючи з 2010 роком, була зменшена на 24,9 %. Отже, з 2010 по 2011 роки кількість розбійних нападів, скоєних неповнолітніми або за їх участю, зменшилась на 94 випадки.

За 2012 рік всього було скоєно неповнолітніми 232 розбійних напади. Питома вага складає всього 9,1 %. Динаміка, порівнюючи з 2011 роком, була зменшена на 18,3 %. Отже, з 2011 по 2012 роки кількість розбійних нападів, скоєних неповнолітніми або за їх участю, зменшилась на 52 випадки.

За 2013 рік всього було скоєно неповнолітніми 171 розбійний напад. Динаміка, порівнюючи з 2012 роком, була зменшена на 26,3 %. Отже, з 2012 по 2013 роки кількість розбійних нападів, скоєних неповнолітніми або за їх участю, зменшилась на 61 випадок.

Згідно зі статистичними даними Департаменту Інформаційних Технологій МВС України всього з 2007-2013 роки було скоєно неповнолітніми 13370 випадків грабежів. За 2007 рік всього було вчинено - 3297.

За 2008 рік всього було скоєно неповнолітніми 2621 грабіж. Питома вага складає всього 15,2 %. Динаміка, порівнюючи з 2007 роком, була зменшена на 20,5 %. Отже, з 2007 по 2008 роки кількість грабежів, скоєних неповнолітніми або за їх участю, зменшилась на 676 випадків.

За 2009 рік всього було скоєно неповнолітніми 2451 грабіж. Питома вага складає всього 13,5 %. Динаміка, порівнюючи з 2008 роком, була зменшена на 6,5 %. Отже, з 2008 по 2009 роки кількість грабежів, скоєних неповнолітніми або за їх участю, зменшилась на 170 випадків.

За 2010 рік всього було скоєно неповнолітніми 1560 грабежів. Питома вага складає всього 10,6 %. Динаміка, порівнюючи з 2009 роком, була зменшена на 36,4 %. Отже, з 2009 по 2010 роки кількість грабежів, скоєних неповнолітніми або за їх участю, зменшилась на 891 випадок.

За 2011 рік всього було скоєно неповнолітніми 1471 грабіж. Питома вага складає всього 11,0 %. Динаміка, порівнюючи з 2009 роком, була зменшена на 5,7 %. Отже, з 2010 по 2011 роки кількість грабежів, скоєних неповнолітніми або за їх участю, зменшилась на 89 випадків.

За 2012 рік всього було скоєно неповнолітніми 1019 грабежів. Питома вага складає всього 9,3 %. Динаміка, порівнюючи з 2009 роком, була зменшена на 30,7 %. Отже, з 2011 по 2012 роки кількість грабежів, скоєних неповнолітніми або за їх участю, зменшилась на 422 випадки.

За 2013 рік всього було скоєно неповнолітніми 951 грабіж. Динаміка, порівнюючи з 2012 роком, була зменшена на 6,7 %. Отже, з 2012 по 2013 роки кількість грабежів, скоєних неповнолітніми або за їх участю, зменшилась на 68 випадків.

Усього за 2007 по 2013 роки неповнолітніми особами було скоєно 4822 хуліганства. За 2007 рік всього було вчинено - 1090.

За 2008 рік всього було скоєно неповнолітніми 1026 випадків хуліганства. Питома вага складає всього 11,2 %. Динаміка, порівнюючи з 2007 роком, була зменшена на 5,9 %. Отже, з 2007 по 2008 роки кількість випадків хуліганства, скоєних неповнолітніми або за їх участю, зменшилась на 64.

За 2009 рік всього було скоєно неповнолітніми 880 випадків хуліганства. Питома вага складає всього 10,8 %. Динаміка, порівнюючи з 2008 роком, була зменшена на 14,2 %. Отже, з 2008 по 2009 роки кількість випадків хуліганства, скоєних неповнолітніми або за їх участю, зменшилась на 146.

За 2010 рік всього було скоєно неповнолітніми 564 випадків хуліганства. Питома вага складає всього 8,5 %. Динаміка, порівнюючи з 2009 роком, була зменшена на 35,9 %. Отже, з 2009 по 2010 роки кількість випадків хуліганства, скоєних неповнолітніми або за їх участю, зменшилась на 316.

За 2011 рік всього було скоєно неповнолітніми 572 хуліганства. Питома вага складає всього 9,4 %. Динаміка, порівнюючи з 2010 роком, була збільшена на 1,4 %. Отже, з 2010 по 2011 роки кількість випадків хуліганства, скоєних неповнолітніми або за їх участю, збільшилась на 8.

За 2012 рік всього було скоєно неповнолітніми 396 випадків хуліганства. Питома вага складає всього 8,4 %. Динаміка, порівнюючи з 2011 роком, була зменшена на 30,8 %. Отже, з 2011 по 2012 роки кількість випадків хуліганства, скоєних неповнолітніми або за їх участю, зменшилась на 176.

За 2013 рік всього було скоєно неповнолітніми 294 хуліганства. Динаміка, порівнюючи з 2012 роком, була зменшена на 25,8 %. Отже, з 2012 по 2013 роки кількість випадків хуліганства, скоєних неповнолітніми або за їх участю, збільшилась на 102.

Отже, з аналізу статистичних даних ми бачимо, що

з року в рік кількість злочинів, скоєних неповнолітніми в жорстоких формах, або збільшується, або зменшується. Однак для подолання цього явища, на нашу думку, необхідно вжити негайних профілактичних заходів на рівні держави. Для цього треба вивчити соціально-психологічні детермінанти виникнення цього явища й вжити заходів щодо усунення

Аналіз статистичних даних МВС України оголив проблему дитячої жорстокості, тому дуже важливим напрямом є розробка комплексної програми по профілактиці явищ дитячої жорстокості.

Література

1. Про попередження насильства в сім'ї: закон Украї-

ни від 15 листопада 2001 року № 2789-III. - [Електронний ресурс]: <http://zakon1.rada.gov.ua/rada/show/2789-14>.

2. Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів кримінальної міліції у справах дітей: наказ МВС України від 19 грудня 2012 року № 1176. - [Електронний ресурс]: <http://umdpl.info/index.php?id=1360651764>.

Авадані В.А.

аспірант кафедри психології та педагогіки ОДУВС

Надійшла до редакції: 01.11.2013

УДК 343.287

СПІВВІДНОШЕННЯ ДИСЦИПЛІНАРНОГО СТЯГНЕННЯ ТА ПОКАРАННЯ ЯК КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО ІНСТИТУТУ: ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ

Грищенко О. А.

До сьогодні основним педагогічним методом у реалізації карально-виховного процесу в місцях позбавлення волі визначається метод примусу як такий, що містить сукупність примусових засобів і заходів впливу та владних повноважень, за допомогою яких адміністрація установи примушує засуджених до певної діяльності, конкретних вчинків, припиненню виявів негативних якостей і навичок особи [7, 99].

Примус є завжди засобом здійснення покарання й припускає застосування тих чи інших примусових заходів правового характеру. Факт застосування до засудженого державного примусу розглядається як важлива ознака, що відрізняє кримінально-виконавчі правовідносини від інших суспільних відносин. Застосовуючи дисциплінарну відповідальність як вид державного примусу, адміністрація забезпечує примусову охорону й захист прав, законних інтересів засуджених, їхню безпеку та правопорядок. Переважно вчені доводять те, що зовнішній психологічний, фізичний і матеріальний вплив на свідомість і поведінку людини, що застосовується на підставі наявності факту вчинення правопорушення, завжди пов'язаний зі спричиненням особі правообмежень особистого, майнового й організаційного характеру. Це завжди зміна загального правового статусу засудженої особи, яка порушила норми права, це завжди обмеження прав і свобод, покладання на особу додаткових обов'язків [2, 226; 6, 88-89; 14, 43].

У кримінально-виконавчій доктрині відсутні спеціальні дослідження з проблем становлення й розвитку інституту дисциплінарної практики в жіночих виправних установах. Проте це питання (зокрема, щодо правопорушень і системи стягнень у жіночих кримінально-виконавчих установах) є складовим інших більш загальних проблем виконання та відбування покарання у виді позбавлення волі: удосконалення дисциплінарної практики (застосування стягнень і заохочень) у кримінально-виконавчих установах закритого типу (М.В. Романов); досліджень з питань економічної ефективності праці засуджених як такої (Н.Л. Березовська, А.В. Градецький, І. Жук, О.М. Неживець, С.О. Стефанов, Є.Г. Стоматов).

Тож актуальності набуває проблема доцільності застосовуваних правообмежень, гарантій справедливості у визначенні адміністрацією обсягу цих обмежень. На жаль, філософія державної політики системи виконання

покарання залишається незмінною, такою, що має наявні каральні ознаки, оскільки в карально-виховному процесі перевага надається карально-репресивному механізму впливу на засуджену особу як такому, що не допускає будь-яких проявів особистісних властивостей, передбачає примусову працю, не містить чітких гарантій захисту засудженими своїх прав і свобод [13, 6]. М. Фуко доводить, що з метою зробити підкарними найменші фрагменти поведінки засуджених до позбавлення волі, використовується низка витончених методів. Особливо суворо карають за спізнення, прогули, перерви в роботі; неувважність, недбалість, відсутність старанності в діяльності; нечемність, непослух у поведінці; зухвалість мови; невідповідні жести тіла, неохайність; сексуальну непристойність [18, 223].

Надаючи особливе значення цій проблемі, Д.В. Ягун, використовуючи категорію "покарання" (а не стягнення), стверджує, що покарання є одним з елементів системи привілеїв, які використовуються адміністрацією з метою впливу та керування засудженими. Пояснює такий підхід тим, що покарання виступає не як негативний наслідок за порушення формальних норм, а як усунення індивіду від користування мінімальними благами, які існують в умовах ізоляції, що в підсумку має особливі значні наслідки для засудженої особи [21, 163]. На нашу думку, таке твердження не носить загального характеру, проте воно не позбавлено актуальності тоді, коли правообмеження не підтверджуються доцільністю. До зазначеного слід додати, що особливістю стану особи, яка перебуває в місцях позбавлення волі, є те, що поряд з примусом до підпорядкування офіційним нормам спостерігається найчастіше добровільне підкорення іншим неофіційним нормам. Тюремна субкультура справедливо розглядається як результат діяльності осіб, які примусово підкоряються дисциплінуючій владі. Тож загалом вважається, що вся система соціальних відносин у в'язниці підпорядкована дисциплінуючому впливу норм (як формальних, так і неформальних) [12, 15]. Отже, на справедливую думку вчених, особливого значення набувають гарантії забезпечення прав засуджених, їхнього захисту від принижень, нелюдського ставлення, загальної безпеки в протистоянні як з адміністрацією установ, так і іншими засудженими [16, 17, 33].

Дисциплінарна відповідальність засуджених перед-

**ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ
ПРАВНИЧИЙ ЧАСОПИС**